

Naslov:

ROMEO IN JULIJA

Avtor: **Shakespeare W.**

Obdobje: **Romantika**

Pomen:

RENEŠANČNO GLEDALIŠČE

V 16. stoletju so v Angliji uprizarjali gledališka dela na različnih krajih, v zaprtih prostorih (dvorane mestnih hiš, šolske in univerzitetne jedilnice, cerkveni preprostori) in na prostem (trgi, vrtovi), saj gledaliških zgradb ni bilo. Prvo gledališko stavbo so postavili leta 1576 in jo imenovali The Theatre (Gledališče).

Gledališča so imela okroglo ali osmerokotno obliko, parter, tri vrste balkonskih sedežev in oder. Ta je segal v parter, kjer so bila stojišča, gledalci pa so ga obkrožali z vseh strani. Nad parterjem ni bilo strehe, odrska scena in rekviziti so bili zelo skromni.

Vse dogajanje je bilo osredotočeno na tekst in igralce, odmorov med prizori ni bilo. Glavne vloge so igrali poklicni igralci. Igralk ni bilo, ženske vloge so igrali dečki.

Gledališče je bilo v renesančni Angliji najbolj priljubljena in tudi umetniško dognana oblika razvedrila. Obiskovali so ga gledalci vseh družbenih slojev. Nekatera gledališča so lahko sprejela od dva do tri tisoč gledalcev.

Renesančno gledališče se imenuje tudi elizabetinsko, po kraljici Elizabeti, ki je takrat vladala v Angliji.

POVZETEK VSEBINE

V Veroni sta v 15. stoletju živeli dve sprti družini, Montegovi in Capuletovi. Romeo je bil Montegov sin in zaljubljen v Razalindo, ki je zavračala njegovo ljubezen.

Capuletovi so priredili ples v maskah in Romeo se je s prijateljsko odpravil na ples. Tam je prvič videl Julijo. Njuno srečanje je bilo usodno, saj sta se zaljubila. Kljub sovraštvu med obema družinama se ljubezni nista hotela odpovedati in sta se odločila za skrivno poroko. Menih Lorenzo jima je pri tem pomagal, saj je upal, da se bo spor med družinama končal.

Toda Romeo je v spopadu smrtno ranil Julijinega bratranca Tybalta, ker je ta zabodel njegovega prijatelja. Capuletovi so zahtevali Romeoovo smrt, toda veronski knez ga je izgnal v Mantovo. Preden je odšel, sta Romeo in Julija skrivaj preživela poročno noč.

Julijini starši so želeli hčer poročiti s plemičem Parisom. Julija se je zaman skušala upreti poroki. Zato je spila napoj, ki ji ga je dal Lorenzo, kar je povzročilo navidezno smrt. Lorenzo je poslal Romeu sporočilo, naj pride po Julijo, vendar ta sporočila ni prejel, saj so sla zadržali zaradi kuge v nekem mestu. Romeo je izvedel, da je Julija umrla, zato se je vrnil v Verono.

Pred Julijino grobnico je srečal Parisa in ga v dvoboju ubil.

Poslovil se je od Julije in spil strup, ki ga je kupil pri nekem lekarnarju. Ko se je Julija prebudila in videla, da je Romeo mrtev, se je zabodla z njegovim bodalom. Ko so prišli v grobnico starši in knez, jim je Lorenzo razložil, kaj se je zgodilo. Družini sta se šele tedaj zavedli, da sta zaradi srtosti izgubili otroka in se spravili.

Odlomek:

Romeo po Julijinim balkonom

- JULIJA: O Romeo, zakaj si Romeo?
Očetu se, imenu odpovej,
če ne, prisezi, da si ljubi moj,
ROMEEO in jaz ne bom več Capuletova.
zase: Naj še poslušam? Naj spregovorim?
JULIJA: Samo ime je tvoj moj sovražnik;
ti bil bi ti, čeprav ne bil bi Monteg.
Kaj pa je Monteg? Roka, noga ni,
obraz ni, niti kak drug del človeka.
Preberi si ime! Kaj je ime?
To, čemur roža pravimo, dišalo
bi prav tako lepo z imenom drugim;
in Romeo, da se drugače kliče,
popolnost svojo bi ohranil vso: -
o Romeo, odloži to ime,
in zanj, ki tebe se ne tiče nič,
na mene vso.
- ROMEEO: Primem te za besedo:
reci mi "ljubi" in prekrščen bom;
poslej vem nočem biti Romeo.
- JULIJA: Kdo si ti, ki, zagrnjen v noč, tako
si vrinil v mojo se skrivnost?
- ROMEEO: Ne vem,
kako z imenom naj izdam, kdo sem:
svoje ime, svetnica, sam mrzim,
ker je sovražnik tvoj. Da ga imam
napisanega, pa bi ga raztrgal.
- JULIJA: Uho mi ni užilo sto besed
iz teh še ust, vendar poznam ta glas.
Kaj nisi Romeo, in Montegov?
- ROMEEO: Ni to, ni ono, če ni tebi všeč.
- JULIJA: Kako, povej, si prišel, in čemu?
Zid je visok, težko ga je prelesti;
pomisli, kdo si: tu te čaka smrt,
če te zaloti kak sorodnik moj.
- ROMEEO: Prenesla me je ljubezeni je perut:
ljubezni ne ubrani zid kamen;
in kar ljubezen more, to si upa:
sorodstvo tvoje me ne zadrži.
- JULIJA: Če te zapazijo, te umore.
- ROMEEO: Oko mi tvoje je nevarnejše

ko dvajset mečev: le prijazno zri
in zlobe njihove se ne bojim.
Sam Bog ne daj, da bi te tu našli.

JULIJA: Noči me plašč zakriva njih očem;

ROMEO: a naj me le dobe, če me ne ljubiš:
mar naj od srde njihovega umrem,
kot smrt odlagam brez ljubezni tvoje.

JULIJA: Kdo ti je pokazal semkaj pot?

ROMEO: Ljubezen, ta me gnala je iskati;
svet mi je dala, jaz pa njej oči.
Nisem krmar, a če bila bi daleč
kot pusti breg najzadnjega morja,
odrinil bi za tako dragotino.

JULIJA: Saj veš, da noč zagrinja mi obraz,
sicer bi kri mi v lice šinila
za to, kar govorila sem nocoj.
Rada bi se držala, zatajila
besede vse: a proč, zunanja šega!
Me ljubiš? Vem, da mi porečeš: "Ljubim!"
in bom verjela; toda če prisežeš,
morda izbegneš. Jupiter baje
zaljubljenim prisegam se kar smeje.
O mili Romeo, če ljubiš, to
odkritosrčno mi povj; če misliš,
da sem ti le prehitro pridobljena,
bom mračna, hladna, ti porečem "ne",
če snubil boš; sicer ne za ves svet.
Res, lepi Monteg, preiskrena sem,
zato se zdim ti lahkomišelnica:
toda verjemi, da ti bom zvestejša
od tistih, ki se spretno branijo.
Bolja bi se prenevedala, priznam,
če ne bi neopažen slišal bil
prej mojih zdihljajev: zato oprosti
in naj se ti en zdi vihrava sla,
kar ti je razodela temna noč.

ROMEO: Prisežem ti na luno blaženo,
ki po vejevju tam srebrno preliva -

JULIJA: O, ne prisegaj na nestalno luno,
ki vsak se mesec menja v svoji obli,
da ti srce ne bo tako nestalno.

ROMEO: Na kaj prisežem naj?

JULIJA: Sploh ne prisegaj,
ali če češ, na svoje žlahtno bitje,
ki je božanstvo mojega češčenja,
pa ti verjela bom.

ROMEO: Če mi ljubezen -

JULIJA: Ne, nič priseg: čeprav sem te vesela,
vesela nisem te nocojšnje zveze:
prenagla je, prenepremišljena,
ko blisk, ki mine, preden moreš reči:
"Glej, bliska se." - Predragi, lahko noč!
Ljubezeni popek topli letni dih
nemara da razvije v krasen cvet

do dne, ko se prihodnjič snideva.
 Zdrav, zdrav! Mir in pokoj, ki ga uživa
 moje srce, naj vate se izliva!
 O, greš, in jaz ostanem neodrešen?
 ROMEO: S čim mogel biti bi nocoj potešen?
 JULIJA: Za mojo vrni svojo mi prisego.
 ROMEO: Dala sem jo, še preden si jo prosil.
 JULIJA: A rada bi, da je še nisem dala.
 Preklicala bi jo? Čemu, premila?
 ROMEO: Da radodarna bi ti spet jo dala.
 JULIJA: Pa sej želim le to, kar že imam:
 dobrota in ljubezen v srcu mojem
 brezmejni sta, brezdANJI kot morje;
 čim več ti podarim, tem več imam,
 zakaj oboje v meni je brez kraja.
 Šum slišim v izbi; z bogom, dragi moj! —
 Notri kliče dojka.
 Da, dojka! — Mili Monteg, bodi zvest.
 Počakaj malo, pridem še nazaj.

INTERPRETACIJA

Romeo in Julija je tragedija, ki ima pet dejanj. Zgrajena je po dramatskem trikotniku (zasnova-zaplet-vrh-razplet-razsnova). Vrh predstavlja poročna noč, ko se Romeo in Julija skrivaj poročita. Delo je napisano v sintetični dramski tehniki, saj si dogodki sledijo časovno. Dogajalni čas je 15. stoletje, samo dogajanje pa poteka štiri dni in štiri noči. Dogajalni prostor ni enoten, saj se prizorišča dogajanja menjavajo (veronske ulice, Capuletova hiša, Capuletov vrt, Julijina soba, Lorenzova celica, Mantova, pokopališče, grobnica).

Dramsko dogajanje je zasnovano z močnim sovraštvom med družinama, zapletati pa se začne, ko se Romeo in Julija srečata in zaljubita. Tragedija doseže vrh napetosti, ko Romea izženejo in starši hočejo Julijo poročiti s Parisom. Dogajanje se razplete z bliskovito naglico, razsnova pomeni nasprotje zasnovi. Romeo in Julija sta mrtva, sovraštvo med družinama preneha. Toda cena sprave je bila visoka. Temelj dramskega konflikta je nasprotje med ljubeznijo in sovraštvom, ki je obenem nasprotje med nosilci pozitivnih in negativnih čustev. Poleg sovraštva družin in družbenih pravil nasprotujejo ljubezni obeh glavnih oseb tudi usoda in nesrečna naključja, kar še stopnjuje tragičnost Romea in Julije. Romeo in Julija propadeta zaradi ljubezni, zaradi katere sta pripravljena umreti in ki jima pomeni najvišji ideal. Svet, ki ju obkroža, je zanj sovražna, zato sta nemočna. Čeprav sama vplivata na potek dogodkov, ne moremo reči, da sta kriva za katastrofo, ki se zgodi. Ljubezen je naravna pravica vsakega posameznika, tudi za Romea in Julijo. Za tragičen razplet so krivi predvsem ljudje, ki sovražijo.

Harmonija sveta je porušena, in to neravnovesje je posledica sovraštva, zato sta mlada zaljubljenca tragična. In v tem je ideja tragedije. Moralnih zakonov ne postavljajo bogovi, kot v grški tragediji; moralni zakon pomeni življenje v skladu z naravo.

Znotraj te širše ideje se skriva tudi ideja o ljubezni. Romeo in Julija dokažeta, da njuna ljubezen ni le slepa zaljubljenost in strast, ampak zanju najvišja vrednota.

William Shakespeare

1564-1616

Je angleški pesnik in dramatik, ki velja za enega največjih besednih umetnikov vseh časov.

Osnovno in srednjo šolo je obiskoval v domačem kraju Stratford upon Avon. Z osemnajstimi leti se je poročil z Anno Hathway. Rodili so se jima trije otroci: hči Susana in dvojčka Hamneth in Judith. Leta 1585 ali 1586 je zapustil družino in odšel v London, kjer je deloval kot igralec in režiser v različnih gledaliških družinah. Uveljavil se je z lastnimi dramami in

postal solastnik gledališč Globe in Blackfriars. Leta 1611 se je vrnil v rojstni Stratford, kjer je živel do smrti. Pisal je poezijo, predvsem sonete (154) in ustvaril več kot trideset dramskih del (tragedije, komedije, tragikomedije, kraljevske drame ali kronike, drame, romance ali romantične igre). Med najpomembnejše sodijo: Romeo in Julija, Hamlet, Othello, Kralj Lear, Macbeth, Julij Cezar, Komedija zmešnjav, Ukročena trmoglavka, Mnogo hrupa za nič, Sen kresne noči, Beneški trgovec. Podobno kot pri Homerju se tudi pri Shakespearu postavlja vprašanje avtorstva dramskih del (shakespearsko vprašanje). Nekateri raziskovalci njegovih del so namreč menili, da ni bil dovolj izobražen, da bi ustvaril tako znamenita dela. Kot možni avtorji so se pojavili: dramatik Marlowe, filozof Bacon, grof Oxford in drugi.